

Orsovai Hírlap

TARSADALMI HETILAP.

AZ ORSOVAI MAGYAR KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Szerkesztőség: Korona-út 291.
 Kiadóhivatal: Handl József könyvnyomdája.
 Megjelenik minden csütörtökön.

Szerkesztő és lapfőigazgató:
MIHALIK SÁNDOR.

Előfizetési árak:
 Egész évre: 8 korona Negyed évre 2 korona.
 Fél évre: 4 „ Egyes szám 20 fillér.
 Hirdetéseket fölvesz a kiadóhivatal.
 Nyiltér soronként 30 fillér.

Pártoljuk a honi ipart.

(Előadta Kondrács Áposton, az Állatorvostan-hallgatók Köre, szakosztálya ülésén.)

Jelige: A haza érdekében, a külföldi árukkal szemben minden Ház a saját küszöbén vonja meg a vámsorompóját.

Deák Ferenc.

Volt hazánknak egy igénytelennek látszó mostoha gyermeke, melyet határt nem ismerő idegenkedéssel s léha közönnyel fogadott mindenki és ez a honi ipar volt. Számbavétlen, elfeledve küzdött a korán árvaságra jutott csecsemő az élet ezer bajával s e hon fiainak szive nem esett meg rajta, hanem hagyták a kezdetlegesség mezében, rongyosan, itt-ott adva neki alamizsnát. Idegenekkel nyomták el egészséges fejlődését, nem gondolva meg, hogy ezzel a magyar közvagyonosodást sorvasztják és a nemzeti vonások elé, melyek az iparban oly hathatósan megnyilatkoznak, gátat vetnek.

Ilyen áldatlan körülmények közt honi iparunk csak tengődött. Iparosaink közt ugyan menhelyet talált, ennek dacára azonban a megsemmisülés fenyegette, de csak azért, hogy egykor, mint a

poraiból meglevenedett Phönix, új életre keljen.

Nemzeti iparunk pártolására már több ízben indított mozgalmat a magyar társadalom, a mely több-kevesebb ideig tartva, öngerjesztet, tetterőt öntött a magyarba, aztán pedig mint a szalmaláng elenyészett, hogy újlag és újlag lobogtessen az elfásult szivekben s mindjobban megérttesse létjogosultságát. Nevezetes az, melyel 1844-ben Kossuth Lajos és Deák Ferenc indított, megalapítva az „Országos Védegylet“-et, melynek rövid fennállása alatt elért bámulatos sikereiről Podmaniczky Frigyes báró a következőképp nyilatkozik: „Nem kisebb ember, mint Kossuth Lajos állott a mozgalom élére. A hatás oly nagy volt, hogy 1845-ben magam is daróceruhát hordottam. Meg is tapogattott Frankfurtban az orosz követ és csodálkozva szemlélte a hazafiság ilyen formában való megnyilatkozását“. Mint tudjuk, a szabadságharcz nemsokára kitört, a mikor más forrongó eszmék foglalkoztatták a kedélyeket s így a mozgalom egy időre háttérbe szorult.

A jó mag el lett hintve a magyar szivekbe. De mint a növény, mely akkor hajt s rügyedzik, ha a tél fagyát

a tavaszi nap verőfényes sugarai fölolvastották, úgy honi iparunk is csak akkor indult élénk fejlődésnek s vert igazi mély gyökeret, mikor az egyes nemzeti mozgalmak által új életre, a kikeletre virradt. Mind a vízbe dobott kő, nagyobb és nagyobb hullámokat vert az eszme maga körül széles e hazában s hova-tovább mindegyre jobban és jobban terjed. A rideg szomorú valóság az évszázadok hosszú során át megértette a magyarral is a nemzeti ipar pártolásának, fejlesztésének óriási horderejét.

Hazánk elsősorban földművelő és állattenyésztő ország, tehát agrárállam, míg iparunk a fejlődés stádiumában van s bár a külfölddel nem versenyezhetik minden tekintetben, mindazonáltal vannak híres gyáraink s egyes iparágak, melyek világhírre tettek szert.

Hogy iparunk nem fejlődhetett, úgy, a hogy fejlődnie kellett volna s a hogy más országok ipara fejlődött, ennek sok oka van.

Elsősorban is Ausztria, a mely, mint tudjuk, a magyar jószívűségét, jóhiszeműségét nagyon is ki tudta aknázni s elvének, hogy hazánkat zsírjában fuallassza meg, vámrendszerével érvényt

TÁRCA.

Budapesti magyarság.

Felolvastatott a Magyar Dalkör házi estjén.

Egyik kitűnő szépirodalmi írónk Berczik Árpád, a Petőfi társaság legutóbbi ülésén egy felolvasás keretében igen szellemesen jellemezte azt a szomorú körülményt, hogy zengzetes szép magyar nyelvünket fölösleges idegen szavak használatával állandóan és mindinkább rontjuk. A felolvasás szatirája a budapesti hölgyek ellen irányult, mint akik csupán rossz szokásból vétének nyelvünk tisztasága ellen. Ez a hiba persze nemcsak Pesten, hanem például Orsován is honos, és pedig hölgyeknél uraknál egyaránt. Csakhogy nálunk enyhítő körülménynek tekinthetjük, hogy nyelvileg conglomerát összetételű városkánkban a legtöbbszörösebb magyarnak is tompul a nyelvérzéke a sok idegen hatás folytán. Miután éppen ezért nekünk még inkább örködnünk kell beszédünk magyarsága felett, — hogy becses figyelmüket e tárgyra még inkább felhívjam, bátor vagyok Berczik dolgozatát, — mely különben egy napilap hasábjain már napvilágot látott, — felolvasni.

Társaság * van együtt*. Csupa budapesti asszony, a kik a magyart, németet, franciát meg angolt úgy keverik össze-vissza, hogy valóságos gyönyörűség!

A társalgás nagyon „gemütlichül“ folyik. Ella éppen azon panaszkodik, hogy a nagy „durcheinander“ miatt, mely nála uralkodik, ő még nem „mitmacholtatott“

semmit, bár több helyütt „beanzagolta“ magát, — a mikor Bajai Sárának fel-tűnik új kalapja és megkérdi, kinél vette? „Itt schrég vis-à-vis a Durchhausban Kalán Mórnál“.

— Nagyon „reizend“ áll. Olyan „duftig“!

„Pedig nem is új. Csak úgy „ezurichtoltattam.“

— Én is hozzá megyek, eddig Weisznál dolgoztattam, de az annyi „gshichtnit“ csinál és egyáltalán nagy „Reisser“.

Viola nagysám nevetve vetette oda: És úgy nézi az embert, hogy szint „unheimlich“.

Ella folytatja: „Igaz, kissé begriffstüchtig“ s ez néha szinte „unbehagliche“ válik. De az ilyet én „mit in den Kauf nehmolok.“ Azt gondolom, ne kívánjon az ember többet, „nur was recht und billig!“

„Drága is ő kelme“, vágott közbe Viola.

— Olyan „Kundschaftokhoz“ van szokva, a kik nem nézik semminek az árát, a tout prix csak was gut und theuer ist. De mikor én azt mondtam neki, hogy drága, egészen „beleidigt“ volt.

Erre az egész nőtársaság kikezdte Weiszt és tiszta szívből „simfölte.“

— Ez az ember svindler durch und durch!

„És ha szólsz, mir nix, dir nix el-kezd aufbegehrolni és bissig lesz.“

— Kereskedőben überhaupt nem szeretem a naseweisságot. Én csak olyanhoz megyek, a ki „anständigül“ viselkedik.

Gyönyörűséggel hallgattam ezt a

nyelvet, ezt a divó nyelvet, a budapesti „salonnyelvet“ Magyarságom csak úgy hizott bele! Mindnyájan magyar hölgyek . . . némelyik vidékről is került fel . . . de már megtanulta ezt a nyelvjárást! Észre sem veszik, hogy a mi édes szép nyelvünket „elsandlirozzák“. Mintha nem is tudnának magyarul! Pedig dehogyan nem tudnak, csak hogy ők úgy beszélnek, „wie ihnen der Schnabel gewachsen ist.“ Ha kissé gondolkoznának és hozzászoktatnák magukat, kifogástalanul és tisztán beszélhetnének.

De mit törjék magukat? Így is jó! Ez „tout á fait chic“ . . . Magyart, németet, franciát, angolt össze-vissza dobálni — divat manapság. Másutt arra nevelik és szoktatják már a gyermeket, hogy anyanyelvét választékosan, tisztán, előkelően beszélje . . . Nálunk ezzel nem sokat törődnek, sőt minél több nyelvet tömnek a szegény gyermekbe már kicsi korában, hogy valamiképpen egyet se tudjon tisztességesen! Az iglaji dajka, a francia, német, angol mademoiselle, Fräulein és miss remekül elvégzik a munkát, a magyar nyelvérzék kiirtását. Azt a becses, pótolhatatlan nyelvösztönt, mely bennünk és folyton működik, hogy mindig önkéntelenül, akaratlanul megtaláljuk, sőt szükség esetében megteremtsük a helyes, kellő, megfelelő szót és kifejezést, a nélkül, hogy azt keresni kellene. Ne csodáljuk hát, hogy mire a gyermekek felnőnek, nekik az alacsony, kis ember nem törpe, hanem knirps vagy zwergli: a barátság nem szoros, benső, hanem dick; az énekes nem hamisan hanem falschul énekel, az ékszer schmuck, a szőnyeg teppich: leányaik nem liba-

tudott szerezni sokáig, egész a mult század derekáig. A magas behozatali vámmal elzárt bennünket a külföldtől s így kénytelenek voltunk jó borosan az ő silány árúit venni, fogyasztani s ez által fejleszteni iparát. De magas volt a kiviteli vám is s ezért nyers-terményeinket ugyancsak kénytelenek voltunk neki eladni potom árért, úgy a hogy vette. Így lett hazánk Ausztriára utasítva, az osztrák iparcikkek piaca, de egyszersmind gyarmata is. Nyers-terményeinket a vámszisztémából kifolyólag jórészen külföldre, főleg pedig Ausztriába szállították jó olcsón s onnan földolgozva és megsokszorozott árral újra visszahozták.

Iparunk hátramaradásának másik főoka főuraink s általában a magyar értelmiség idegenkedése az ipartól és iparostól. Mágánasaink! Isten ments, hogy gyárak alapítására gondolnának! Zichy Jenő grófot, a ki mindenkor hathatós szószólója és támogatója volt a magyar iparnak, ipargrófnak nevezték el.

A kényszer, mely egykor Ausztria piacára utalta a magyar fogyasztókönzséget, rossz szokássá fajulva, manapság is megvan társadalmunkban. Legyen bár hitvány az idegen iparcikk, a magyarnak jó és imponál, mert külföldi, a hazait pedig mellőzi s róla becsmélőleg nyilatkozik.

Kereskedőink is nagyobb részben a külföldi iparcikkek importerei, a kik égre-földre magasztalják az idegen gyártmányokat, míg a hazai készítményeket épen nem, vagy csak alig méltányolják.

Iparosaink „világot megváltó“, de hazát nem ismerő lelketlen kufárok eszközeivé szegődtek, a kik az önképzést, szaktekintélyre való törekvést szívükből kitépték.

Az állam, a törvényhozás nem részesítette kellő pártfogásban a hazai

sorban, hanem „Gänsemarschban“ sétálnak és világot se ziselnének övet, csakis „gürtlit“. Hát még a háztartás! Mennyi kelletlenkedéssel, akarom mondani „zuwidersággal“ jár az! „Eigentlich“ nem érdemes magát „abrakkerolni“, hisz a férjek igen hálátlanok! Hiábavaló a sok „klopfolás“, jobban megbecsülik a „faxnis“ asszonyt, a kinek minduntalan valami „zustandja“ van és örökkön „lamentiroz“. Hát még a cseléd! Az vagy „schnippisch“, „flitschni“ vagy esetlen „trampli“, „Höchste Zeit“, hogy a cselédkérdést rendezzék, különben a társadalom hajója elsüllyed „mit Mann und Maus“.

Térjünk át a toilette-ügyekre. Viola ruhájának igen jó a „schnittje“, „schlussban“ is pompásan áll, csak hogy a „Zugehör“ nem kifogástalan. Másik ruhája, mely csak „hergerichtet“, jobban áll, de nagyon „geschweift“.

Sárikát állítják a tükör elé, a ki nagy „putz“-ban jelent meg. Mustrálják minden oldalról. Dicsérik szembe, de egymásnak megsugják, hogy már nem olyan „nett“, mintha nem is „szoanyirozná“ magát úgy, mint régebben. Az „adrateurök“ nem is „swärmolnak“ már utána nagyon. Érti ezt ő maga is, hogy nemsokára „alte Schachtel“ lesz, s azért bizonyos „Galgennumor“ rezeget ki a hangjából. Többé nem olyan „slagfertig“, mint régebben volt. Mindenesetre nem „hochnasig“, inkább „kleinlaut“.

Áttérnek a ruhára. Szakértő megjegyzések mindenfelől. Hja, az ilyen „slank“ hölgynek minden jól áll. („Unter uns gesagt“ kissé „boshafft“ megjegyzés, mert Sárika kezd elhizni, jobban mondva: „embonpointja“ kezd „zunehmeni“. Ó! a nők „maliciózusak“ durch und durch és durch die Bank!)

ipart, a melynek igazolására legyen elég Zichy Jenő grófnak „Magyar közöny“ című cikkében tett idevonatkozó kijelentése, a mely szerint az országgyűlésen lelkes örömrivalgással szavaztak meg 280.000 koronát egy angol sportlő megvételére, a mely egy év múlva elpatkolt s mikor ő alsófokú ipariskolák föllállítása érdekében szót emelt, a lelkesedés lelohadt s azt felelték, nincs pénz.

Ilyen mostoha viszonyok közt esoda-e hát, hogy iparunk nem tarthatott lépést a külföld iparával?

Nincs szándékomban a közelmúltban az ipar érdekében tett célirányos módokat részletezni, hiszen mindnyájan tudjuk, hogy újabban úgy a kormány, mint a társadalom részéről hatalmas akció van folyamatban. Az állam új gyárakat teremt, a meglévőket segítyezi s iparosaink kiképzésére iskolákat alapít. Manapság tehát nem oly elhagyatott gyermeke az államnak az ipar, mint volt, hanem a kereskedelemmel, ez organikus egésznek egyik része, míg másik része a földművelés és állattenyésztés.

Ha nézzük az európai országokat, látjuk, az ipar, mint kulturális-közgazdasági tényező mindenütt ki van fejlődve. A különböző gyárak a munkások százezreit foglalkoztatják, a pénzforgalmat, kereskedelmet hathatósan előmozdítják s így az országok és nemzetek gazdagodását, politikai tekintélyét emelik. Micsoda pezsgő élet van Angliában, Francia-, Németországban stb., a hol az ipar, mint hatalmas faktor, ki van fejlődve, mely irányt szab, divatot ad az idegennek s büvkörébe vonja, hogy úgy mondjam az egész világot! De egyúttal azt is látjuk, hogy az angol lord, a francia nemes, a német mágánas nem idegenkedik az ipartól, hanem heverő

Következik a szabóműhelyi műnyelv áradata, melyben itt-ott elvétve uszákl egy-egy magyar morzsa . . . pardon! „brokni“ is. Plissé façon, miuder, entredeux, écharpe, einlage, coiffure collier, riviére, anhängsli, crêpe de chine, schottisch, fuffrei palette . . .

Meddig folytassam?
Bizony ez a ruha „spannol“, de hát ennek a szabónak nem lehet „beibringolni“, hogy vigyázzon.

„Flunkerozni“ bezzeg tud, de ha rákerül a sor, mindig „Blössét“ ad magának. Holott ő azt tartja, hogy a mi a kezéből kikerül, az mind „noch nie dagewesen“. — „Leider“ vélekedik Viola nagysága és Blanka hozzáteszi: „stimmt!“

És folyik tovább az áradat . . . charmant . . . élat . . . rührend . . . ungraziöz . . . unsympathisch . . . plein air . . . plein pouvoir . . . fratz . . . vikli vakliz . . . lec sett . . . tupfni . . . unsereimer . . . nassol . . . nippöl . . . stoppol . . . stikkel . . . cache pot . . .

Szerencsére behozták a „pubit“ s a társalgás átterelődik. Örömmel nem sokáig tart. „Pubi! szépen pitizni!“ Ugye herzig? . . . Csakugyan milyen „paksirlich“ és niedlich!“

„Pubi“, csinálj szép „pukkedlit“, nesze egy kis „cukkedli!“ . . . A publi csakugyan kitünően pukkedliz, mire a mama „megtetschlizi“ és ad neki cukkedlit.

O cukkedli, ó pukkedli! Milyen szép is a budapesti szalonnelyv! Nem értem, mit kifogásolják. Csupa dallamosság! Elandalító!

Szinte rimbe foglalhatnám: pukkedli, cukkedli, säumerli, hozerli, zwekkerli, zwikerli flincerli, grüberli, hauberli, precerli, nokkerli, stangerli, hokkerli!

pénzét ipari és kereskedelmi vállalatokba fekteti, a melyek búsán jövedelmeznek. A magyar arisztokratának „olet“ és nem „non olet“ ez a foglalkozás. Majláth József gróf: „Legyen Magyarország iparállam, vagy maradjon agrarállam?“ című cikkében kiemeli, hogy az ipar fejlődésével vehemensen szaporodik a népesség s hivatkozik Angliára, mely egy század alatt megkétszerezte lakosságát, Ausztriára, mely öt év óta 30%-al gyorsabban szaporodik népességben, mint hazánk. Edison híres tudós és föltaláló az iparra vonatkozólag a következő nagyfontosságú kijelentést teszi: „A világot a jövőben azok az országok fogják kormányozni, melyeknek legnagyobb lesz az iparuk, melyeknek legtöbb gépjük lesz. Ezek az országok óriási gazdagságot fognak elérni, uralni fogják az egész világ kereskedelmét és akkor a nemzetek már nem nagyhatalmi állásért, hanem a kereskedelem fejlesztéséért fognak küzdeni“.

A D. K. E. évkönyve.

Abban a békés kulturális harcban, melyet a magyar hazának magyarrá tétele érdekében a nagy közművelődési egyesületek megvívnak, jelentékeny része van a Széll Kálmán, Pallavicini Ede örgróf és Rákosi Jenő vezetése alatt működő Dunántúli Közművelődési Egyesületnek, mely az ország területének közel egy harmadában, a Dunántúl 11 vármegyéjében gyakorolja a kulturális jótékonyt. Most jelent meg dr. Fodor Oszkár főtítkárszerkesztésében e nagy kulturegyesület tizenöt éves fennállása alkalmából kiadott évi jelentés, a mely bevezetőjében panaszos hurokat penget. A hivatott társadalom nem keresi fel közreműködésével és filléreivel úgy az egyesületet, a mint a

Van-e ennél hangzatosabb nyelv? Itália szégyeld el magadat és bujj a sarokba a budapesti szalonnelyv előtt! Hát még a többi, mely nélkül budapesti művelt társalgás el sem képzelhető, melyek füszerét adják meg fővárosi szalonnelyvünknek! A scherzli, a fetzni, a litzi, a scheitli, a stekli, a zwikli, a strimpfli és főleg a techtli-machtli!

Szegény Arany János, ha ezek a rimek rendelkezésre álltak volna mennyivel gazdagabb, szinesebb, tartalmasabb lett volna költészeted! Ha csak kiejtem, a költészet üde szellője, akarom mondani: „brizéje“ lengedezik felem! Ó briz, ó griz, ó friz, ó gfriz — a magyar szokásnak megannyi ragyogó, színjátzó gyémántja, melyekkel a budapesti szalonnelyv ékesítette fel szegényes nyelvünket! Olyan „leistung“ ez, mely — magyarán mondva — nicht ohne! Szinte „tázig“ lesz az ember tőle . . .

Csak egy pár jutott eszembe hamarjában, de a ki budapesti szalonjainkban szemfüleskedik, akárhányat fog még találni, mert van itt elég. „in Hülle und Fülle!“ No de „bremzoljunk“, mert hölgyeinkkel „faséba“ keveredném és kegyüket „ver“ találnám „scherzolni“, a mi nekem „Strich durch die Rechnung“ volna . . . Aztán meg azt találnák mondani: „adieu, fort mit Schaden“.

Viola nagysága úgyis szinte olvas a lelkemben és rám szól:

— Tudom, tudom, mi szurja a máját . . .

„Bocsánat, nagyságos asszony, ez igen rosszul volt mondva! Mert nem mondta jól magyarul: „tudom mi krie-cholt magának über die Leber!“

Egy pillanat alatt ott hagyták a hölgyek a publikát és körülöttem sereglettek. Én lettem a központ, a publika

maga elé tűzött nagy nemzeti feladatok megkivánják s ez oka annak, hogy az ország ezen tekintélyes kultúregylete sem képes vagyonban meggyarapodva, a magyarság hatalmasan megnőtt váravá lenni, pedig a D. K. E. másfélvezetű fennállása alatt vezéreseinek bölcsességével és öntudatos kulturpolitikájával iparkodott céljait megvalósítani. Hogy a D. K. E. megoldassa a mostani nehéz időkben is a maga elé tűzött feladatokat a következő felhívással fordul az elnökség az ország hazafias társadalmához:

A „Dunántúli Közművelődési Egyesület“ a nemzeti művelődésért harcol, kisdobóvó intézeteket és nyári menedékházakat állít fel, nép- és vándorkönyvtárakat létesít, tanítókat és lelkészeket jutalmaz, kik a magyar nyelv terjesztésében érdemeket szereztek s minden eszközzel közrehatni igyekszik a művelődés terjesztésére s a nemzeti szellem ébrentartására a Dunántúl. — E nagy feladatokhoz kicsi még vagyoni erőnk, azért szükséges, hogy a hazafias magyar társadalom minden rétege nemes áldozatkészséggel támogassa egyesületünket. Ez bátorít fel minket, kik a Dunántúli Közművelődési Egyesület ügyeit vezetjük, hogy az érdeklődőket arra kérjük, méltóztassanak megemlékezni egyesületünkről, mely másfélvezetű óta nehéz munkát végez s nemes célokat szolgál, de nagy céljaihoz képest nagyon is csekély anyagi eszközzel rendelkezik. Nem kételkedünk abban, hogy a társadalom hazafias érzése meg fogja találni a módot, a melyen az egyesületet velünk szolgálhatja. A D. K. E.-ben a tagok kötelezettségei a következők: a) az örökös tag 2000 korona alapítványt tesz, b) az alapító tag öt év alatt összesen 100 korona fizetésére kötelezi magát, d) a rendes tag legalább 10 egymásután következő évre 4 korona

évi tagdíj fizetésére vállal kötelezettséget, e) gyámoltó tag, ki bármilyen adománnyal járul az egyesület céljaihoz. A tagsági díjak a Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbankhoz (Budapest, Dorottya-utca 6. sz. a. küldendő, de elfogad adományokat bármely lap szerkesztősége is, a tagsági bejelentések pedig a D. K. E. titkári írodájához, (Budapest, Akácfa-utca 9.) intézendők.

Pallavicini Ede őrgróf elnök. Szél Kálmán díszelnök, Rákosi Jenő másodelnök.

A D. K. E. vagyona 138.600 kor. 24 fillért tesz ki, ez összegből a tárnoki (Fehér m.), városi (Veszprém m.), tarjáni (Komárom m.), vimpácsi (Sopron m.), szári (Fehér m.) és pénzesküti (Veszprém m.) kisdobóvók fenntartására a lefolyt évben 4628 korona 70 fillér, a magyar nyelv tanításában kitűnt tanítók és papok segélyezésére 2000 koronát, újnép-könyvtárak létesítésére 4220 koronát s egyéb kulturális szükségletre 3698 kor. 5 fillért fordított az egyesület. Az ovodáknak ujjakkal való gyarapítását egyideig beszűntetni volt kénytelen az egyesület, főleg azért, mert a közoktatásügyi kormány a szükségelt állami támogatást eddigelé nem biztosította, sőt a tárnoki ovodát sem vette át állami kezelésbe, pedig erre nézve a kultuszminiszter még 1905. augusztus 21-én kötelezettséget is vállalt. A D. K. E. a művelődés terjesztésére szolgáló jó magyar könyvekből álló könyvtárakkal már fennállása óta terjeszti a magyar irodalmat s ma már 57 teljesen felszerelt könyvtárral rendelkezik, melyek sorában 13 vándorló könyvtár mint meghonosító szerepel a vándorkönyvtár intézményének Magyarországon. Lebonyolította ez évben az egyesület a számára engedélyezett tárgysorsjátékot is, mely 20.500 koro-

nával gyarapította az egyleti vagyont. A D. K. E. az ország kulturális megalmaiban a lefolyt évben is tevékenyen részt vett; új tagok és adományok gyűjtése körül pedig a Somogyvármegyei s a Komáromvármegyei közművelődési fiókegyletek fejtettek ki nagyobb tevékenységet, a mint egyáltalán ez a lelkesen dolgozó két fiók, — melyek élén Tallián Gyula, Sárközy Aurél, Lőrinczy György s Andorka Elek állnak, — tudott csak marandandóbb sikereket produkálni, de már a Balatoni Kultur Egyesület kénytelen volt működését teljesen beszűntetni.

Hogy mennyiben sikerül Szél Kálmán, Pallavicini Ede őrgróf és Rákosi Jenőnek a D. K. E. kiváló és tiszteletre méltó vezéreinek nemes törekvéseik megvalósítása, ki tudná azt ma megmondani, de kétségtelenül nagy megnyugvásul szolgálhat, hogy az ország egyik legnagyobb közművelődési egyesületének élén ők haladnak!

A midőn ezekben röviden ismertettük a D. K. E. széleskörű tevékenységét, felhívjuk külön is olvasóink figyelmét, hogy a legkisebb adományokat is továbbítjuk az egyesület javára, mely tizenöt éves fennállása alkalmából évi közgyűlését február 28-án Budapesten az új városháza közgyűlési termében fogja megtartani s ezen alkalommal Szél Kálmán díszelnök szöveget fog intézni a magyar társadalomhoz.

Kaszinói választmányi gyűlés.

A közgyűlés után febr. 6-án tartotta az új választmány első ülését. Würsching Frigyes elnök melegen üdvözölte az új választmányt, kérvén őket, hogy a kaszinó ügyét, miként a múltban, a jövőben is szívükön hordják, hogy ezen minden évben magyar intézmény a magyarság szolgálatában álljon azontúl

... csakhogy én nem pukkedliztem ... Az igaz, hogy nem is kaptam cukkedlit! ...

— A mi kedves barátunk ma megint „krantig“, — folytatta Viola — valami nyelvbotláson „erwischolt“ megint? Nem tudunk magyarul? Csak ki vele, mi a maga kifogása?

„Azaz, hogy „anstandom“, akarta mondani.“

— Halljátok, hogy milyen viczes? Rein zum durchgehen.

Általános helyeslés.

S megindult az egyetlen vita, mert én csak magamra voltam annyi bájos nő ellenében, a kik „steif und fest“ meg voltak győződve igazságra. Hát az újságokban nem hemzseg-e az idegen szó minden szükség nélkül? Hát a politikuskok az országban nem hiszik-e, hogy ékebben beszélnek, ha deák szóval fejezik ki azt, a mire van jó, helyes és szép magyar kifejezés is? Miért üldözöm éppen őket, szegény asszonyokat! Igazán, „noch nie dagewesen“ orcátlanság ... akarom mondani: „frechség“, hogy én ezt a nyelvet „beanstandom.“ Csak ilyen „keck“ embertől telik ki.

Idegen nyelvek nélkül csak nem lehet az ember s minél több idegen nyelvet minél korábban megtanulni, igen helyes eljárás, mert olyankor a gyermek elméje fogékony ... A magyar nyelvet meg dehogy felejtí vagy hanyagolja el ... hisz ott az iskola ...

Szerettem volna közbeszólni, de jutni-e szóhoz, mikor a női méltatlankodás árama megindult? ... Végre nagynehezen tudtam magamnak mégis „Gehört verschaffeln“ ...

— Annak, a mit előadtam, rövid foglalata — azaz, hogy „resuméje“ ez volt:

Tudhatnak akárhány idegen nyelvet, de beszéljenek magyarul tisztán. Van ez a nyelv olyan gazdag és csiszolt, hogy bőségesen adja a kész kifejezéseket minden szellemi szükségletre, de ha önök megszokják az idegen szavakat vagy kifejezéseket, akkor az előbb jut eszükbe, mint a magyar s a magyarra ráfogják, hogy nem fejezi ki jól, a mit mondani akarnak ... Kifejezi igenis ... kifejezi ... csakhogy nem annak, a ki már nem gondolkozik magyarul. A szó kifejező képességét a használat adja meg ... A szó azt fejezi ki, a mit belegondolnak. Az önök nagyanyái még nem tudták, mi a színház, szellő, érdek, önzés, erény, zene, zongora stb. Ez a szó mind újabb keletű, ezeket is meg kellett szokni, s ma közkeletűek és senkinek se jutna eszébe, hogy ezek nem is rég születtek. Az eredeti magyar szavak elhanyagolása által már akárhány szép, jó szavunk kivész a forgalomból s maholnap szokatlanná válik. Ha már önök így beszélnek s ez a rossz szokás így folytatódik, hogy fognak unokáik beszélni? ...

Minden oldalról fenyegető tekintetek villogtak felém ... Éreztem, nem vagyok biztonságban ... Jaj nekem! Mi lesz belőlem! De nem akartam „einlenkolni“, hanem kimondtam kerekén: „Ez rossz szokás ... igenis, hölgyeim, semmi egyéb ... s csak önöktől függ, hogy egy kis vigyázattal visszatérjenek a mi kedves, szép nyelvünkhöz ... Ha ügyelnek magukra ... két hét alatt megszokják megint a tiszta magyarságot“ ... Szerafin tiltakozott.

— Hogy lehet idegen szó nélkül beszélni? Ez lehetetlen?

— Természetes, hogy manapság nincs nyelv, még a leggazdagabb is,

mely ne szorulna idegen szavakra és át ne venne másoktól szokat vagy kifejezéseket. De ezt csak szükségből teszi, mikor nincs rá alkalmas kifejezés. A mit a saját nyelvéből fedezhet, azt nem kéri kölcsön. Csak a magyar szeret hűségéből s értetlenségéből szükség nélkül mindenféle idegen szóval „protzoskodni“ ... akarom mondani pöffszekdni.

Mit szükséges olyan szavakat használni, mint bakfisch, gixer, laufpasz, urlaub, wirthschaft, abklatsch, kräftwerk, abgedroschen?

Nem tudják-e ezt mind magyarul kifejezni vagy körüírni? Miért mondják, hogy „trottl“ és „cretin“, mikor a magyar nyelv éppen erre a szellemi állapotra a legváltozatosabb szavakat bocsátja rendelkezésükre a hülyétől, bargeyutól és bambától a butáig és ostobáig? ... A „hercig“ és „nett“ már egészen meghonosodott, önök szerint „einbürgerolta“ magát nálunk ... Rosszul beszélni franciául, németül vagy angolul szégyelik sokan ... de hogyan beszél magyarul, azzal nem törődik mindenki!

Beszédem már hosszúra nyult. Mindenfelől a türelmetlenség jeleit és hangjait vettem észre. Szerafin beleszólt: „Ugyan ne raisonirozzon! A mit maga összehord, az már „wirklich unter aller Kritik“. Mi csak feldiszitjük nyelvünket ezekkel a kifejezésekkel.“

— Feldiszitik azzal, hogy elcsufítják! „Maga nagyon is „derb“, kiáltotta egy hang, „mindjárt putzert“ kap!“

— Akkor menekülök, de a mit összeböngésztem itt, azt följegyzem és leteszem az unokák számára, hadd lássák borzadva, hogyan beszéltek a budapesti szalonokban a XX. század elején! Magyaroknak ez inkább volapük volt vagy esperantó. Mindenesetre „desperantó“.

is, s továbbra is élesztője legyen a magyar társadalomnak itt, hazánk leg-szélső pontján. A jegyzőkönyv hitelesítésére Kopeczek Ferenc és Nobel Mór választmányi tagok kérték föl.

Tagkilépések: báró Baumgarten Emil bejelentette a kaszinóból való kilépését. — Ezt mi sajnosan vesszük tudomásul, annyival inkább, mert a kilépés oka jelezve nem volt. Már pedig nagy okot kell fölvételeznünk a jelen esetben, mert egy oly egyén kilépéséről van szó, aki tudatosan cslekszik, s aki a magyarság ügyének városunkban évek hosszú sora óta egyik legelső és legődaadóbb harcosa.

Tagfelvétel: Beltagul fölvetett: Kisk Vilmos; kültagokül: Szászvárossy István m. kir. határszéli rendőrfelügyelő, Terziu Miklós határszéli rendőrbiztos és Izsáky Károly zsupaneki körjegyző.

Március 15-diki ünnepség szonokául Foltiny Akos m. kir. posta és távirat főtiszt, kaszinói tag fog felkérni.

Végül pedig miután a kaszinó bérelte más kezekbe megy át — Schosser Károly és Roth Lajos kiküldtek a választmány által, hogy az új berlővel a kaszinó béreltszerződését aláírassák.

HIREK.

Katona szökevények. Az utóbbi napokban több román hadszökevény lépte át csempészeteken a magyar határt. Egyet *Karácsonyi* rendőrbiztos tartóztatott le szolgálati útjából hazajövele alkalmából a vasuttelep és a város között. A hadszökevények a határszéli rendőrkapitányság által a határátlépési tilalom kihágása miatt megbüntettek és minekutána a nemzetközi szerződések értelmében nem adatnak ki. — és a határszéli rendőrség feladata továbbmenőleg csakis a belföldön tartózkodó külföldiek ellenőrzése és nyilvántartására szorítkozik, — ezen hadszökevények a politikai hatóságnak törvényszabta további intézkedés céljából átadattak. — Két magyar illetőségű katona szökevény is fogatott el a napokban a csendőrség

által névleg Jankovics Iván szvinicai illetőségű 23 éves, akit Vodiczán csíptek el, és Sunye Vazul 21 éves legény. Mindketten a 43. számú cs. és k. gyalogezred hadkiegészítő parancsnoksághoz kísértettek át Karánsebesre. Ez alkalommal a rendőri legfőbb céit tekintve, örvendetes tényként konstatálhatjuk, hogy a határszéli kapitányi hivatal és a csendőrség között nálunk példás egyetértés van.

Szálloda átvétel. A Takáts-féle „Schweizer” szálloda jelenlegi bérleje Berkovits Lipót a szálloda összes helyiségeit bérszerződésének tartamára *Jankovics* Vilmos jó hírnevű komáromi vendéglősnek e hó 11-étől kezdődőleg átadta.

Gyujtogatás gyanuja miatt a kir. ügyészségnél feljelentés tételét Helebrand József 289. házszámú mehádiai lakos ellen, mert a folyó év január hó

15-én saját üzletét 2000 korona kár értékben állítólag felgyújtotta. A vizsgálat folyik.

Nöcsempészlet kísérlete megakadályoztatott az elmúlt napokban a vasuti határszéli kapitányság kirendeltsége által amennyiben Árkány Juliánát tuffieri lakost egy román alattvaló feleségeül jelentve, át akarta vinni a határon, a mi azonban nem sikerült. A tettést megbüntetés miatt a határszéli rendőrkapitányi hivatalnál elővezették.

Megszűnt sertésvész. A mehádiai sertésvész miatt elrendelt zárlat feloldatott, mivel az állatorvosi főiskolához felküldött szervek megvizsgálása és a végzett kísérletes oltások semminemű fertőző betegség megállapítására támpontul nem szolgáltak. Szombaton már a rendes állatfelhajtással fog a mehádiai vásár megtartatni.

179. szám 1906. tlvkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

Az orsovai kir. járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság részéről közhírré tételik, hogy **Habetin János** végrehajtatónak **Rain Anna, Hillebrandt Antal, Lujza, Rezső és Hartl Mária** végrehajtást szenvedők ellen 1480 kor. tőke ennek 1902. évi március 1-től járó 8% kamatai 72 korona 70 fill. per 40 kor. 30 fill. végrehajtási már megállapított ügy 35 kor. jelenlegi és még felmerülő költségek erejéig az ezen kir. járásbíróóság mint tkvi. hatóság területén levő **Orsova** község 253 lapsz. tlvkvi. **Hillebrandt Anna, Mária, Antal, Alajos, Rezső. ifj. Hillebrandt János, kisk Hillebrandt Emilia, Hillebrandt Aurél, Hillebrandt Adél, Hillebrandt Lujza, Hartlné Hillebrandt Mária, Reinné Hillebrandt Anna, Hillebrandt Adolf** tulajdonaik felvett 252 sz. ház és 430 öl házhelyre 1008 korona, becs. mint kikiáltási ár mellett nyilvános árverés útján és pedig külön külön az 1881. év LX. tez. 156-§-a értelmében el fog adatni.

Határnapul 1906. évi április hó 2-ik napjának d. e. 9 órája az orsovai járásbíróóság tkvi. hivatalos helyiségébe tüzetik ki, mely alkalommal ezen ingatlanok a becsáron alól is eladatni fognak

Kikiáltási ár a fentebb kitett becsár, melynek 10% a a venni szándékozók által készpénzben vagy az 1881 60 tez. 42 §-ban foglalt árfolyammal számított és az 1881. november hó 1-én 3333 sz. alatt kelt igazságügyministeri rendelet 8-§-ában kijelölt óvadékképes papirokban a kiküldött kezéhez bánatpénz gyanánt leteendő vagy annak a bíróságnál előleges elhelyezéséről szabályszerű elismervény kiszolgáltatandó.

Az árverési egyéb feltételek a kebelbeli telekkönyvi hivatalba és Orsova község előljárásiánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

A kir. járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság.

Orsován 1906. január hó 26-án.

Hável,
kir. aljbíró.

GŐZCSÉPLŐKÉSZLETEK 2 $\frac{1}{2}$ -től 12 lóerőig, BENZINMOTOROK, SZALMAPRÉSEK gőzhajtásra, ARATÓGÉPEK és MEZŐGAZDASÁGI GÉPEK

legújabb szerkezetben és legjobb kivitelben kaphatók

A MAGY. KIR. ÁLLAMVASUTAK GÉPGYÁRÁNAK VEZÉRÜGYNÖGSÉGÉNÉL

BUDAPEST, V., Váci-körút 32.

Árjegyzéket és költségvetést kívánatra ingyen és bérmentve küldünk.

Kerületi képviselő:

Schwitzer Jenő, Pancsova.